

Bilanțul funcțional:

Concepția funcțională definește întreprinderea ca o entitate economică și financiară asigurând, în raport cu dezvoltarea sa, anumite funcții, cum ar fi: funcția de producție (fabricarea bunurilor și serviciilor livrate piețelor), funcția de investire și dezinvestire (achiziționarea, crearea și cesiunea elementelor de activ imobilizat), precum și funcția de finanțare (stabilirea resurselor financiare necesare dezvoltării întreprinderii).

Rolul bilanțului funcțional în analiza financiară este nu numai de a permite aprecierea vulnerabilității structurii financiare a întreprinderii reflectată de evoluția trezoreriei nete, dar și de a exprima interdependența dintre structura financiară a întreprinderii și natura activității sale.

La construcția bilanțului funcțional se renunță la aspectele de lichiditate pentru activ și de exigibilitate pentru pasiv. Întreprinderea se prezintă ca o masă, o multitudine de mijloace și de resurse care trebuie grupate numai după natura, destinația sau funcția lor.

Schematic, structura bilanțului funcțional este următoarea:

Funcții	Mijloace	Resurse	Funcții
finanțare	Mijloace stabile (MS)	Resurse durabile (RD)	finanțare
exploatare	Active circulante de exploatare (ACE)	Pasive de exploatare (PE)	exploatare
în afara exploatării	Active circulante în afara exploatării (ACIE)	Pasive în afara exploatării (PIE)	în afara exploatării
trezorerie	Active de trezorerie (AT)	Pasive de trezorerie (PT)	trezorerie
	TOTAL ACTIV	TOTAL PASIV	

NEVOI - ACTIV	SURSE - PASIV
NEVOI ACICLICE (STABILE) ■ Activ imobilizat (brut)	SURSE ACICLICE (DURABILE) ■ Capitaluri proprii ■ Amortizări și provizioane ■ Datorii financiare
NEVOI CICLICE ■ Activ circulant de exploatare ■ Activ circulant în afara exploatării (brut) ■ Active de trezorerie	SURSE CICLICE ■ Datorii de exploatare ■ Datorii în afara exploatării ■ Pasive de trezorerie

Activul bilanțului se determină astfel:

- mijloacele stabile grupează imobilizările necorporale, corporale și financiare din bilanțul contabil la valoarea brută și din cheltuielile înregistrate în avans, deoarece acestea sunt cheltuieli înregistrate în prezent, dar care se referă la exerciții financiare viitoare, nivelul lor, incidența asupra viitorului conferindu-le un caracter de investiție.
- activele circulante ale exploatării grupează stocurile, oricare ar fi natura lor la valoarea brută; creanțe din exploatare: creanțe comerciale, sociale (creanțe față de salariați, creanțe față de stat și instituții publice etc.), fiscale (creanțe din impozite și taxe, TVA de recuperat etc.), cheltuielile de exploatare constatate în avans, care se referă la activitatea de exploatare;
- activele circulante în afara exploatării grupează acele creanțe care nu au în contrapartidă contabilă un venit din exploatare: decontările cu grupul și asociații, decontările din operații în curs de clarificare, debitorii diverși, valorile mobiliare de plasament ale societăților necotate la bursă etc.
- active de trezorerie grupează disponibilitățile bănești din casă, bancă, alte valori și valorile mobiliare de plasament ale societăților cotate la bursă.

Pasivul bilanțului se determină astfel:

- resursele durabile grupează capitalurile proprii, provizioanele pentru riscuri și cheltuieli, veniturile în avans, totalul amortizărilor și provizioanelor pentru depreciere și datoriile financiare pe termen mediu și lung, indiferent de scadența lor (împrumutul din emisiunea de obligațiuni, creditele la bănci pe termen mediu și lung, alte împrumuturi și datorii financiare, inclusiv dobânzile aferente);
- pasivele de exploatare grupează datoriile de exploatare, care sunt legate de activitatea de exploatare a întreprinderii: creditele comerciale acordate de furnizori, creditele pe termen scurt acordate de bănci pentru derularea operațiunilor de import-export, datoriile față de personalul salariat pentru munca depusă, datoriile sociale (contribuțiile la asigurările sociale, fondul de șomaj, asigurările sociale de sănătate, fonduri speciale etc.) și fiscale (TVA de plată, impozit pe profit alte impozite și taxe legate de activitatea de exploatare, etc.);
- pasivele în afara exploatării grupează datoriile întreprinderii legate de activitatea financiară și din activitatea extraordinară a întreprinderii: dobânzile aferente creditelor primite, decontările cu grupul și asociații, decontările din operații în curs de clarificare, creditorii diverși etc.
- pasivele de trezorerie grupează conturile bancare pe termen scurt și conturile curente descoperite.

Bilanțul funcțional este aproape de prezentarea bilanțului tip cont, dar necesită operații de clasare și retratare care să evidențieze clasarea posturilor după funcțiile întreprinderii (funcția de finanțare, funcția de exploatare, funcția de trezorerie și elemente din afara exploatării):

1. Reclasările bilanțului funcțional:

- Amortizările și provizioanele pentru deprecierea activelor sunt reclasate în resursele stabile ale pasivului bilanțier;
- Cheltuielile de repartizat sunt reclasate în imobilizări;
- Capitalul subscris și nevărsat de deduce din capitalurile proprii;
- Primele de rambursare a împrumuturilor obligatate care figurează în activul bilanțului sunt reclasate în pasiv, diminuând împrumuturile obligatate;
- Dobânzile integrate în datoriile financiare și figurând în pasivul bilanțului sunt reclasate în datorii diverse (aceiași regulă se aplică dobânzilor cu privire la creanțele atașate participațiilor înscrise în activul din afara exploatării);
- Creditele de trezorerie care figurează în datoriile financiare vor fi reclasate ca trezoreria negativă;
- Diferențele de conversie sunt eliminate și reintegrate în posturile corespunzătoare;
- Clienții creditorii (avansuri și acțiuni primite pentru comenzi) sunt reclasați în creanțe comerciale;
- Valorile mobiliare de plasament a căror sumă este lichidă și fără risc de pierdere intră în cadrul disponibilităților.

2. Retratările bilanțului funcțional:

- Înscirerea în cadrul imobilizărilor a valorii brute de origine a leasingului de finanțare a imobilizărilor, amortizările fictive calculate sunt integrate în cadrul resurselor stabile, iar valoarea netă în datorii financiare;
- Efectele de scont neajunse la scadență și cesiunile de creanțe comerciale vor fi introduse în activul bilanțier cu o contrapartidă în pasivul bilanțier, credite de trezorerie.

3. Alte retratări și reclasări posibile:

- Cheltuielile de constituire și cheltuielile de repartizat, considerate nonvalori, pot fi șuprimate din activul bilanțier, diminuându-se în contrapartidă capitalurile proprii;
- Plusvalorile din activ: acestea pot fi reținute dacă determinarea lor este precisă. În ipoteza continuității exploatării, evaluarea se poate face la "valoarea de utilitate", aceasta neputând fi inferioară "valorii venale";

Indicatorii echilibrului funcțional:

Realizarea echilibrului funcțional este pusă în evidență de cele patru niveluri ale bilanțului funcțional: fondul de rulment net global, nevoia de fond de rulment pentru exploatare, nevoia de fond de rulment în afara exploatării și trezoreria netă.

1. Fondul de rulment funcțional sau fondul de rulment net global:

(FRNG) se poate determina prin două modalități:

a. $FRNG = RD - MS$ și reprezintă surplusul de resurselor durabile în raport cu activele imobilizate la valoarea brută;

b. $FRNG = (MC + AT) - (RC + PT)$, unde:

MC = mijloace ciclice, care se determină astfel: $MC = ACE + ACIE$;

RC = resurse ciclice, care se determină astfel: $RC = PE + PIE$, și arată mărimea mijloacelor ciclice și de trezorerie rămasă nefinanțată din resursele ciclice și de trezorerie.

2. Nevoia de fond de rulment (NFR): reprezintă diferența dintre nevoile de exploatare și în afara exploatării, pe de o parte, și datoriile de exploatare și în afara exploatării, pe de altă parte, astfel: $NFR = MC - RC$.

În cazul în care stocurile, creanțele de exploatare și diverse sunt aproximativ egale cu datoriile de exploatare și diverse, nevoia de fond de rulment tinde către zero, sau chiar adesea este negativă.

Nevoia de fond de rulment are două componente:

a. nevoia de fond de rulment de exploatare (NFRE), care se determină astfel: $NFRE = ACE - PE$;

b. nevoia de fond de rulment în afara exploatării (NFRIE), care se determină astfel: $NFRIE = ACIE - PIE$, de unde rezultă:

$$NFR = NFRE + NFRIE.$$

Dacă activele circulante de exploatare depășesc datoriile de exploatare, nevoia de fond de rulment pentru exploatare evidențiază capitalul investit de întreprindere peste nivelul celui atras din pasivele circulante. În acest context, NFRE capătă caracterul unei veritabile investiții ca și imobilizările de exploatare.

Având în vedere reînnoirea permanentă a stocurilor și creanțelor la un nivel determinat de ciclul de exploatare, putem asimila surplusul nevoilor ciclice neacoperit financiar de resursele ciclice de capital cu o nevoie de finanțare permanentă. Este normal ca această nevoie să fie finanțată din fondul de rulment funcțional, care la rândul său apare ca un surplus de resurse permanente, stabile.

3. **Trezoreria netă (TN):** rezultă din confruntarea nevoilor de trezorerie cu resursele de trezorerie: $TN = AT - PT$ Cu cât pasivele de trezorerie cresc, cu atât mai mult situația financiară a întreprinderii devine vulnerabilă. Echilibrul funcțional are la bază relația fundamentală a trezoreriei: $FRNG = NFR + TN$ sau $FRNG = (NFRE + NFRIE) + TN$.

Concluzii:

Construcția bilanțului funcțional are la bază o serie de principii:

- utilizarea valorii brute, de origine a activelor, pentru a pune în evidență decizia inițială; în acest caz în pasiv se va semnala amortizarea ca sursă proprie de origine internă;
- nu se ia în considerare noțiunea de activ fictiv tocmai pentru că activitatea firmei este privită în mod dinamic;
- introducerea imobilizărilor deținute în leasing la valoarea de contractare, care se asimilează activelor aciclice (motivația constă în faptul că și aceste imobilizări participă la procesul de exploatare); în acest caz leasingul devine o sursă de finanțare regăsită în pasivul unității unde majorează capitalul propriu cu partea achitată (amortizată), respectiv împrumuturile pe termen mediu și lung cu partea neachitată;
- titlurile de plasament sunt asimilate creanțelor în afara exploatării, fiind excluse din trezoreria de activ datorită gradului diferit de lichiditate a acestora;
- cheltuielile înregistrate în avans ce privesc mai multe exerciții viitoare (cheltuielile cu reparații capitale) se asimilează investițiilor și majorează nivelul activelor aciclice; restul de cheltuieli înregistrate în avans se asimilează creanțelor din exploatare sau din afara exploatării după caz;
- primele de rambursare a obligațiilor sunt deduse din activ, iar în pasiv vor diminua sursele externe ale pasivului aciclic (motivația este dată de respectarea principiului valorii de origine, deci se consideră că primele de rambursare nu au fost acordate);
- veniturile înregistrate în avans sunt asimilate pasivelor ciclice (datoriilor pe termen scurt), după caz aferente exploatării sau în afara exploatării (încasări sau creanțe aferente unor lucrări sau prestații neefectuate);
- pentru diferențele de conversie activ și pasiv se revine la valoarea de origine și se procedează astfel: cu valoarea diferențelor de conversie activ se majorează creanțele sau se diminuează obligațiile (funcție de natura acestora), iar cu valoarea diferențelor de conversie pasiv se diminuează creanțele sau se majorează obligațiile (funcție de natura acestora);
- efectele scontate și neajunse la scadență sunt considerate /asimilate la activ creanțelor, iar la pasiv integrate trezoreriei de pasiv (creanțele pe care firma le-a cedat băncii sale și înregistrează o creștere de disponibilități - credite de trezorerie).